

BLOGI

Epävarmuus maailmalla vaimentaa Suomen vientiä ja kasvua

5.4.2019 – Blogi

KIRJOITTAJA

Olli Rehn

Johtokunnan puheenjohtaja

Maailmantalouden näkymien heikkeneminen ja epävarmuuden kasvu välittyvät tällä hetkellä Suomen talouteen voimakkaammin kuin yleisesti on arvioitu. Tämä käy ilmi Suomen Pankin ekonomistien tuoreesta katsauksesta Suomen talouteen ja sen toimintaympäristöön (kts. [Huhtikuun 2019 talouskatsaus: Talouskasvu jatkaa hidastumistaan vuonna 2019.](#))

Kansainvälisen talouden politiikan epävarmuus on jo nyt vaikuttanut myös Suomen talouskehitykseen. Kasvun tuntuva hidastuminen maailmalla – kuten Kiinassa – ja euroalueella on jo näkynyt Suomen viennissä. Myös Yhdysvalloissa talouskasvu näyttää olevan hidastumassa.

Epävarmuuden lisääntyminen on Suomen viennin ja koko kansantalouden kannalta huolestuttavaa. Investoinnit reagoivat hyvin herkästi epävarmuuteen. Suomen viennistä iso osa on koneita, laitteita ja muita investointeihin liittyviä hyödykkeitä. Eri maissa investointiprojekteja voidaan nyt lykätä tulevaisuuteen tai perua – näkymien ja kannattavuuden heikentymisen pelossa. Tämä on alkanut näkyä myös Suomen viennissä.

Viennin määrä kasvu hidastui viime vuonna 1,5 prosentin vauhtiin vuoden 2017 lähes 8 prosentin vauhdista. Palveluiden vienti Suomesta on kyllä yhä lisääntynyt, mutta tavaroiden vienti ei ole kehittynyt toivotusti.

Suomen talouskasvun painopiste onkin muuttumassa pitkän sihdin näkymien kannalta epäedulliseen suuntaan: kasvu on yhä enemmän kotitalouksien kysynnän varassa. Vastaavasti teollisuustuotannon kasvu on hidastunut ja teollisuusyritykset ovat saaneet aiempaa vähemmän uusia tilauksia.

Kun viennin ja yritysten investointien kehitys vaimenee, talouskasvu voi kokonaisuudessaan hidastua odotettua enemmän ja työllisyystilanteen koheneminen pysähtyä.

Investointien kasvu on hidastunut selvästi ja uhkaa hidastua edelleen, kun asuinrakentaminen on kääntynyt laskuun. Myös kone- ja laiteinvestointien kasvu on hidastunut. Asuinrakentamiseen myönnettyjen rakennuslupien määrä alkoi supistua jo vuosi sitten, ja kehitys alkaa näkyä nyt kerrostalojen rakentamisen vähenemisenä.

Kansainvälisen talouden epävarmuuden kasvu on saanut myös suomalaiset kotitaloudet ja kuluttajat varovaisiksi hankinnoissaan. Erityisesti suurempia hankintoja tehdään varoen. Uusia autoja ostetaan aiempaa vähemmän. Työllisyyden ja ostovoiman ripeä kasvu olisi voinut tukea kulutusta enemmänkin.

Vahvuksiakin taloudeksamme on. Työmarkkinoiden koheneminen on loppuvuoden tapaan jatkunut myös vuoden alussa, mutta ensimmäiset merkit hidastumisesta ovat olemassa. Työllisyysasteen trendi oli helmikuussa 72,5 % ja työttömyysasteen trendi on alentunut 6,5 prosenttiin. Työllisiä oli vuoden 2019 helmikuussa 34 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä puolestaan oli 33 000 vähemmän kuin vuosi sitten.

Työmarkkinoiden koheneminen on jatkunut myös tämän vuoden alussa, mutta viime vuosina yritysten työllisyysodotukset ovat heikentyneet useilla toimialoilla. Teollisuuden työllisyys ei ole enää kasvanut.

Työllisyystilanteen paraneminen veti pitkään ihmisiä avoimiin työpaikkoihin sekä työttömien joukosta että työvoiman ulkopuolelta. Viime kuukausina työvoima ei ole enää kasvanut, vaan työllisyyden kasvu on perustunut työttömyyden vähenemiseen. Mitä alhaisempi on työttömyysaste, sitä vaikeampaa työttömyyden väheneminen edelleen on, koska helposti työtä löytävät ovat jo työllistyneet. Viime vuosien uudistukset ja suomalaisen työn kilpailukyvyen paraneminen ovat parantaneet työllisyyttä. Nähtäväksi kuitenkin jää, voiko työllisyysaste kohentua edelleen ilman lisä uudistuksia.

Talouskasvun hidastuminen välittyy myös julkisen talouden tilaan. Tuotannon ja työllisyyden kasvun hidastuminen vaikeuttaa julkisen talouden tervehdyttämistä ja liikkumavaran luomista. Samalla julkiset menot kasvavat ikääntymisen myötä.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvaje on kolmen prosentin luokkaa BKT:sta (kts. Suomen Pankin arvio kestävyysvajeesta, joulukuu 2018). Tämä ei jätä paljon tilaa uusille menolisäyksille. Hitaan kasvun oloissa kestävyysvajeen umpeen kurominen vaatii huomattavasti enemmän toimia kuin tilanteessa, jossa kasvu olisi nopeaa.

Suomi on pienenä avotaloutena ratkaisevasti sidoksissa euroalueen ja maailmantalouden kehitykseen. Mikäli kansainvälinen kehitys on odotettua heikompaa, näkyy se ennen pitkää myös Suomessa. Tästä huolimatta mahdollisuudet kasvun jatkumiselle kestäväällä pohjalla ovat olemassa. Avainasemassa ovat julkisen talouden vahvistaminen, rakenteellisten uudistusten jatkaminen ja kilpailukyvyistä huolehtiminen.

Avainsanat

euroalue, investoinnit, kestävyysvaje, Suomi, talouskasvu, työllisyys, vienti